

De zoektocht naar de beste plek: de wandeling van de Blauwoogbronlibel (*Cordulegaster insignis*)

C. Brochard & E. van der Ploeg

Dat in Nederland soorten als de Smaragdlibel (*Cordulia aenea*) bijzonder gedrag vertonen in de keuze van een uitsluipplek is bekend. Van deze soort heeft de larve vaak de neiging om een eind van het water te lopen om uit te sluipen. Bijzonder is dat dit gedrag ook voorkomt bij plompe en traag ogende soorten waarvan dat niet meteen wordt verwacht.

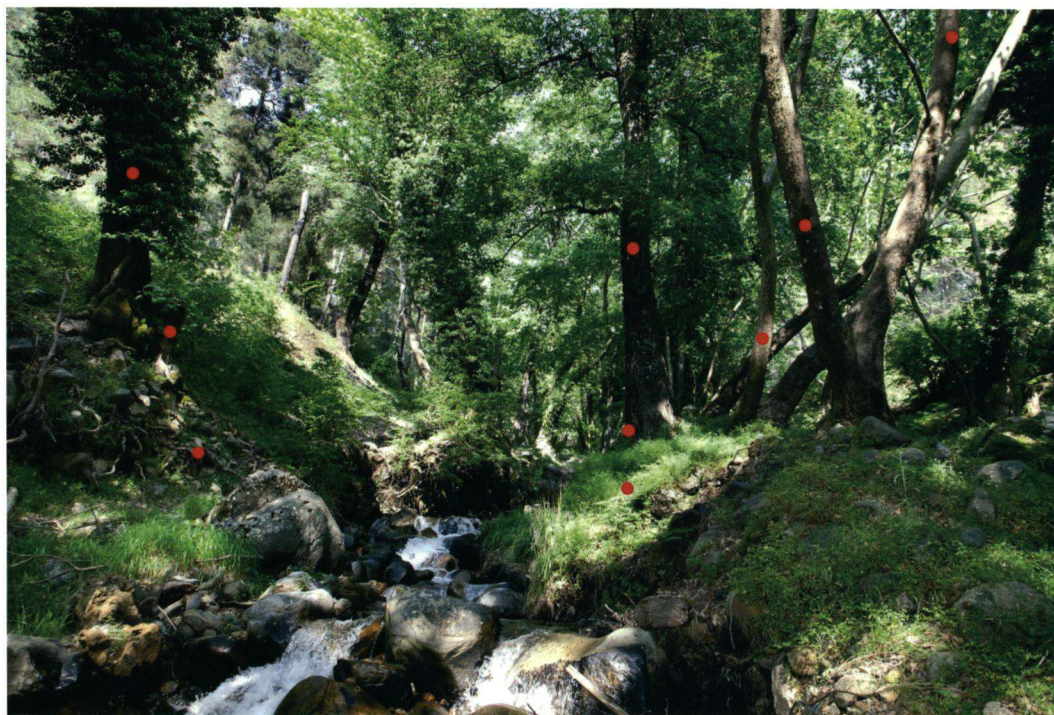
In de bergen van de Zuidwest Turkse provincie Muğla, nabij het dorp Yayla, bevindt zich op 1.750 m hoogte een wirwar van snel stromende, ondiepe watertjes van hooguit enkele meters breed. Zeer oude, statige platanen en andere loofbomen groeien op de steile hellingen, samen met jongere naaldbomen. In dit prachtige, half open tot dichte biotoop leeft de Blauwoogbronlibel (*Cordulegaster insignis*), een soort die behoort tot de bidentata-groep. De Turkse bronlibel (*Cordulegaster picta*), die ook in dit biotoop voorkomt, hoort bij de boltonii-groep. In Turkije zijn de twee *Cordulegaster*-soorten in het veld redelijk makkelijk te onderscheiden, omdat de Turkse bronlibel smaragdgroene ogen heeft, terwijl deze bij de Blauwoogbronlibel helder blauw zijn.

Ook de larven van deze groepen zijn gemakkelijk te onderscheiden. Larven van bronlibellen hebben een onmiskenbaar getand vangmasker of mentum. Larven van de boltonii-groep hebben zijdoornen op segment 8 en 9 terwijl larven van de soorten uit de bidentata-groep dat niet hebben. De ontwikkeling van bronlibellen duurt vaak lang, tot zes jaar (GRAND & BOUDOT, 2006). Tijdens deze periode vervellen ze zo'n 12 keer (ROBERT, 1958). Tijdens ons bezoek aan de provincie Muğla in 2011 bleek het niet bijzon-

der te zijn om op één plek larven te vinden die flink verschillen in grootte. In het eerste jaar zijn ze nog geen centimeter groot terwijl ze na de laatste vervelling bijna vijf centimeter kunnen worden. De larven van de Blauwoogbronlibel leven in dezelfde beken als die van de Schaduwlibel (*Caliaeschna microstigma*), maar bewonen hierin een andere niche. De Blauwoogbronlibel leeft als larve in de langzaam stromende hoekjes van de beek met een zandige bodem. De larve van de Schaduwlibel heeft een voorkeur voor hout- en bladmateriaal dat achter stenen in de snelstromende delen van de beek is blijven hangen.

De Blauwoogbronlibel sluipt uit van half mei tot eind juni (HOPE, 2007). Vermoedelijk beginnen de larven in de avond en de nacht aan hun wandeling buiten het water. Tijdens deze tocht zoeken ze naar de optimale plek om uit te sluipen. Voor de Blauwoogbronlibel zijn de bomen in de buurt van de beek de meeste geliefde uitsluipplaatsen. Na het uitsluipen blijven de huidjes (exuviae) achter. Ze bieden waardevolle gegevens over bijvoorbeeld de aantallen dieren en de geslachtsverhouding binnen de populatie.

Onze vondsten laten zien dat ook larven van de Blauwoogbronlibel ver kunnen lopen. Tijdens drie bezoeken aan de genoemde locatie hebben we in totaal circa 70 huidjes van deze soort verzameld en zagen we vier volwassen exemplaren. De meeste huidjes werden op bomen in de buurt van de beek verzameld. We verbaasden ons over de variatie in hoogte waarop de huidjes op de boomstammen werden gevonden. Dit varieerde van enkele centimeters vanaf de grond tot 8 meter hoog op de stam. Ook de afstand tot het

Figuur 1. Het leefgebied van de Blauwoogbronlibel (*Cordulegaster insignis*) in zuidwest Turkije, met de vindplaatsen van de huidjes.

The habitat of Cordulegaster insignis in South-West Turkey, where exuviae were discovered (Foto: Christophe Brochard).

meest nabije stroompje was soms verrassend: de meest extreme wandelaar vonden we op 8 meter hoogte in een den, circa 30 meter van de dichtstbijzijnde beek. Dit moet een angstaanjagende wandeling zijn geweest, omdat de bodem bezaaid ligt met rotsblokken en het er krioelt van de hongerige predatoren zoals mieren.

Jean-Pierre Boudot heeft ons verteld dat hij dit "Nijmeegse-vierdaagse-gedrag" ook had gezien bij een andere soort van de bidentata-groep: de Griekse bronlibel (*Cordulegaster helladica*). De huidjes die hij vond, hingen zo ver van het water, dat hij dacht dat ze door vogels waren meegenomen. Het bleken toch goed uitgeslopen dieren te zijn. Is deze eigenschap van wandelen uitsluitend karakteristiek voor de soorten van de bidentata-groep of lopen soorten van de boltoniigroep ook zo ver? Meer studie naar huidjes van de geheimzinnige bronlibellen geeft wellicht een antwoord.

Christophe Brochard

Marsstraat 77

9742EL Groningen

info@cbrochard.com

Ewoud van der Ploeg

Slauerhofflaan 60

9752HD Haren gn

agrius_convoluti@hotmail.com

Literatuur

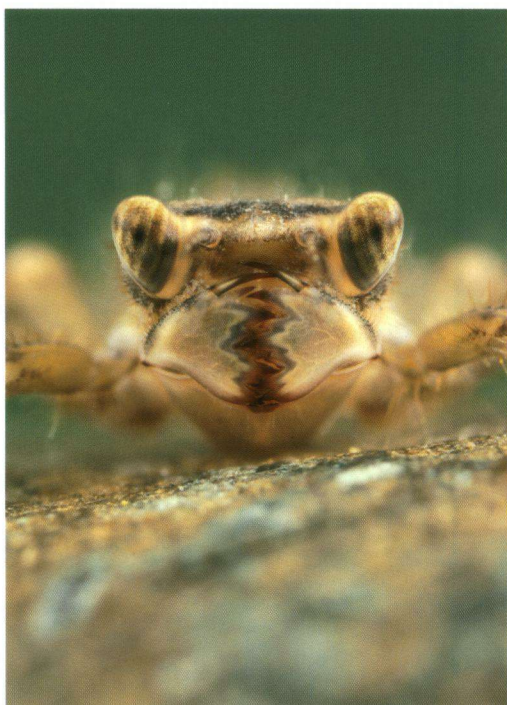
Grand, D. & J-P Boudot, 2006. Les Libellules de France, Belgique et Luxembourg. Biotope, Mèze.

Hope P, 2007. The Dragonflies of Eastern Muğla Province, Southwest Turkey. Land of Lights Publishing, Fethiye.

Robert P. A., 1958. Les Libellules (Odonates). Delachaux & Niestlé, Neuchâtel et Paris.

Figuur 2. Vers exemplaar van de Blauwoogbronlibel (*Cordulegaster insignis*).
Newly emerged *Cordulegaster insignis* (Foto: Christophe Brochard).

Figuur 3. De larf van de Blauwoogbronlibel (*Cordulegaster insignis*) heeft het zeer karakteristieke, getande mentum, zoals alle bronlibellen
Like all *Cordulegaster* species, *Cordulegaster insignis* larvae have a labial mask with very characteristic irregular 'teeth' (Foto: Christophe Brochard).

Figuur 4. Mieren verstoorden het plezier in de Nijmeegse vierdaagse.
Ants made the walking tour less of a pleasure (Foto: Christophe Brochard).

Summary

Brochard, C., & E. van der Ploeg, 2011.
Looking for the best spot: how far will
Cordulegaster insignis walk? *Brachytron*
14 (1): 64-66

In this short portrait, some of the habitat preferences, larval ecology and emerging behaviour of *Cordulegaster insignis* are discussed. During a search for larval skins in Muğla province, Turkey, 70 exuviae were found during three visits. They were mainly found in trees, at an altitude varying from a few cm to 8 m from the ground. The maximum distance from the nearest water was 30 meters.

Keywords: Anisoptera, Cordulegasteridae, *Cordulegaster insignis*, Turkey, Muğla, larva, exuviae, identification, ecology, habitat.